

RAD JIH

MAM

str. 2

SRCE MI JE

DJALO KAK

BEJKARCA

str. 6

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 23. avgusta 2001 ☼ Leto XI, št. 17

Na konci milenijjskoga leta

Več kak trizezero praporov, zastav, trizezero svetašnji dnevov po cejlom rosagi, v vsakšom varaši, skurok v vsakšoj vasnici, kipi, spominski parki, obnavljene šaule, vrtci ali na nauvo zozidani daumi za starce... Tau bi leko bila hitra bilanca milenijjskega svetašnjoga leta. Istina ka je tau svetašnje leto trpalo skurok dve leti, po pravici se je začnilo 20 avgustuša 1999, končali smo ga pa z letošnjim 20. avgustušom.

Kakša je pa bilanca v dušaj lidi? Pri večini Madžararov gvušno pozitivna. Istina, ka bi težko bilau povedati, sto je pravi Madžar. Kak je na gorenjeseničkom svetki pravo podpredsednik županije, v Prekodonavji bi težko najšli človeka, steri med svojimi predniki (osei) nej bi najšo kakšnoga, steri je bijo druge narodnosti. Večina lidi je vseeno maudro pa ponosno poslušala guče, o gezero lejt stari državi, o svetom krali Štefani, steromi se Madžari leko zavalijo, ka so svoje korenje leko pistili v srejdnji Evropi, ka ji je nej odpino zgodovinski veter, kak telko drugi narodov pa ljudstev. On je svojomi poganskomi lüstvi zapovedo, ka mora gorvzeti krščansko vöro, dostakrat na silo tö, ka je dobro vedo, ka ovak rosag ne more gorostati.

Drugim je zatok kakšen grenki žma tö ostano v lampaj.

Blagoslovitev
krüja
in vina
v
Andovcih

Milenijjska
spominska
plošča
v
Monoštru

Kak povejmo meni lani vleta, gda so na Gorenjom Seniki prejkdavali milenijjski pra-

por. Kak v največšoj slovenskoj vasnici na Vogrskom bi človek čako, ka de govornik

na) gratala na te račun. Mala ves nin pri ukrajinsko-romunski granici je stejla za te svetek en spominski park narediti. Pa kak se šika, so poslali natečaj na milenijjski urad, prosili so dva pa pau milijona. Drugi tau prej uni sami vcujdejejo. Dapa pejnaz se so nej dobili. Te je pa župan čemerem grato pa je javno valas dau vladi, ka prej Baug plati, nam zastave tö nej trbej. Če prej nejga pejnez na spominski park, te ves tö nejma pejnez za proslavo, za svetašnji program. Njega prej tau najbolje bantivalo, ka dosta pejnez se völuča na zamañjske dele, zakoj prej te njegva mala ves nej vrejnda tisti hölarov.

19. avgustuša zazranka sam čüla eno misel po radioni. Eni politiki so se gorposili, zakoj vlada telko pejnez vödava na tau svetašnje leto (sveta korona se pela v Esztergom, ognjemet za 20. avgustuš itt.). Nakak jim je etakši odgovor dau. Gda se gostüvanje slüži, se tö ne gleda, kelko košta, fontoško je samo tau, naj sneja pa ženin srečniva baudeta.

Tau je istina, dapa v redni družinaj se zatok dun pogledne, ka kelko košta pa sto plače.

M. Sukič

gučo ob sv. Štefani o Slovencej, da povej bar tisto frazo, kak je sveti Štefan svojomi sini priporačal, naj ma rad pa naj čuva »tihince« v svojom rosagi. Dapa nej, gospod državni podsekretar o Slovencej ranč nej sopno. Tak se je vidlo, kak če bi sam nej vedo, v kakšoj vesi je.

Človeki je te na pamet prišlo, zakoj se mora samo tisti (vasnice) trno pripravlati, steri dobi te dar, tisti steri te dar da pa dostakrat spoj ne vej, komi ga da.

Tau tö moramo prvideti, ka zatok nej vsepovsedik tak bilau, največkrat so govorniki prejkpoglednili zgodovino tiste vesi ali varaša, gde so prejkdali milenijjski prapor.

Ena ves je trno hirašnja (slav-

Ivan Camplin

»Rad jih mam«

Na Gorenjom Seniki majo zdaj mladoga, nauvoga dušnoga pastira, Ferija Merkljaja. Po skorom osmij lejtaj so se poslovili od gospoda Ivana Camplina, šteri je pomago, ka se je slovenska reč v največjoj porabskoj vesnici, v njenom božjom rami ške ob nedelaj leko čula.

»Bratje dragi onstran meje, duh ljubezni do vas veje.« Tau je verz, ka ste ga že dolgo nazaj v Pismi slovenske krajine zapisali gospaud Camplin. Leta 1993, gda ste, leko prajmo, skoraj samoiniciativno odišli na Gorenji Senik mašuvati, ste v pameti meli zapisano v toj pesmi?

»Ja, gvušno, gvušno. Že v Franciji, gde sam biu pred drugo bojno dveji leti izseljenski duhovnik, sam se zanimajo za naše rojake, tu pa tuj tak bilou ...«

- Zanimiva je storija. Dosta lidi misli, ka vas je v Porabje poslala cerkvena oblast pa nej bilou ranč tak?

»Ranč tak rejsan nej. Pred tistim, ka se je granica tu oprla, smo mi pozvali našoga mariborskoga škofa dr. Krambergerja, ka naj pride se v Martinje. Te smo že meli dovoljenje sombotelskega škofa Konkolya, ka dovoli, ka de leko slovenska meša na Gorenjom Seniki. Cejla dekanjska duhovščina, vsi smo šli prejk granice, k gorenjoseniškomu župniku. On je tuj pravo, ka je daubo od svojga škofa glas, ka dovoli tujdi slovensko mešo. To je mejseca majuša 1993. leta bilou. Sam sam se te večkrat zanimajo, mejseca majuš je mino, prišo je junij pa dale nika. Dosta sam odo prejk pa sam jih tujdi spita: »Mate že kakšoga župnika?« Pa so mi prajli: »Vej pa vsi nam samo obečavlejo... Bilij smo pri gospodi Milani Kučani, pri škofu... vsi pravijo, naj malo potrjimo, pa bou.« Te sam pa pravo: »Čujte, ka pa če bi ges začno oditi.« »Ja, tau bi pa najbouške bilou,

zatok ka vi tak po našom gučite, ove, ka slavski gučijo, tak dosti ne razmejmo. Tou bi pa vrejdi bilou.«

Te pa tak. Za velko mešo, za 15. avgust lepou povejte, ka pridem pa mo meu mešo.«

- Pa se je tak začnilo. Gospoud Camplin se spominjajo, ka je v začetki dosta lústva k slovenski meši ojdlo.

»100 pa tujdi do 150 jih je prišlo, če je vekši svetek biu. Zdjaj pa smo na slednje prišli na 30 do 50 največ. Ministranti so v začetki tujdi radi prišli. Samo gda je moj „šef“,

sko ali grški gučali? Nej, aramejski, po domače, kak vsi vi gučite. Liki kak ge čujem, si vi z mlajšimi bole vogrski gučite kak slovenski. Tou pa nej vrejdi. Malo premisslavlite. Za tau te tuj odgovor davali.«

- Mislite ka so premisslavalili?

»Na eno vijo notri, na drugo vō! Nika nej dosta, je iskreno povedo mojsogovornik. Porabski problem je tujdi razlika med knjižnim jezikom pa narečjom. Tujdi tau je krivo, ka mi, ka iz Slovenije odimo prejk granice,

bi se bole odprli. Malo se je že posrečilo, nej pa tak, kak sam vūpo.«

- V začetki, gda ste v Porabje prišli, je guč biu, ka te tujdi druge obrede, kak so zdavanja, pogrebi, krste meli v slovenskom geziki, če de tau što škeu.

»V začetki je tujdi tau bilou. Zvali so me večkrat tujdi k kakšnim bolnikom, ka sam šeu na dom, samo ka so pravli: »Znate, svestvo pa prinese s seuv, znate ka pa če se te gospod plebanuš svadijo, pa ne do ščeli na sprevod titi.« Celou dovoljenje sam doubou od mojoga šefa, ka sam nekaj parov poročo, pa krsto prvo dejte z dovoljenjom, kelko znam pa drugo dejte do zdaj ške nej bilou krščeno v isti držini.«

- Kakša pa bi bila vaša popotnica novomi dušnomi pastiri, gospaudi Merkljaji?

»Drži se, ne pozabi, ka si Slovenec, poštuj Madžare tak kak Slovence. Ges vse narode poštujem pa ciglij sam v časi druge svetovne vojne biu zaprejtj v vogrskij vauzaj, ka sam partizana, narodnoga heroja, svojoga sošolca z gimnazije Štefana Kovača-Marka nej zagnou, gda je prišo k meni v župnišče v Gornje Petrovce. Zatau ka sam ga nej prijavo pa sam vse po pravici povedo, so mi dali pejt let zapora, od šterih sam dveji leti pa dva mejseca tujdi odsedo. Tou sam zdaj že prebello. Tak kak slovenska himna pravi, naj boug živi vse narode, tak tujdi vogrskoga.«

- Na Gorenjom Seniki je zdaj lúdstvo tak bilou navajeno, ka so meli vogrsko pa slovensko mešo. Ka vi svetujete novomi župniki, kakše naj bi bile meše?

»Zainauk dvojezične. Te pa, če se oprejo meje pa do porabski Slovenci vidli, ka na obej strani granice živi isto lúdstvo, ka smo tujdi pri nas normalni lidge, ka se mamo radi pa se spoštujemo, bi se

mogli zavedati svojih korenin, štere bi pa začale poganjati. Če bi tujdi gospodarska pomauč Slovenije bila, bi bilou ške bouške. Vūpajmo! Zaprejta granica je dosta slaboga naprajla. Zatu po eni strani razmejmo ges stariše, ka bole z mlajšimi gučijo vogrski kak slovenski, ka se ške bojijo pa si mislijo, ka do jih pa selili. Ta straj je v lidaj. Delno je opravičen. Tak ka jim ne zamerim, rad jih mam.«

Gospod Ivan Camplin so v svojom žitki marsikaj doživeli. Lani, gda so diamanтно mešo obhajali, 65. obletnico mašništva, je v gorenjoseniški cerkvi Vera Gašpar v imeni vernikov jubilaniti namerila tujdi tej reč: »Vejmo, gda je duhovniška služba, služba posebne odgovornosti, da imate za vsakoga odprto srce, da znate vernike lepou učiti, v težavaj in nevolaj tujdi pomiriti. Vaša živlenska paut je nej bila s cvejtjom pošpana, ali ste vse to premagali.«

Gospod Camplin pravijo, ka v žitki moraš meti humor, tau je velko zdravilo. »Ške najbouške zdravilo, vej pa pravijo, ka je smej pou zdravja.« Té svoj humor, svojo vedrino razdajajo naprej. Dosta veseli zgodb znajo povedati. Ena je povezana tujdi z njihovimi lefji. Naj vas spominimo, ka so konec junija staučili v 90. leto.

»Največ časa, 33 let, sam preživo kak duhovnik v Dobrovniki. Tam je ednouk k meni prišla ena gospa pa mi prajla: »Baug vas živi sto let!«

»Samo stou,« sam pravo, te pa se je prestrašila pa pravla: »Naj bo 110 let.«

Tau vam želim tujdi mi, gospaud Camplin, pa da bi vam zdravje dobro služilo. Pa ka bi ške kaj prišli tujdi v Porabje.

Gospaud Ivan Camplin in župan Gorenjegja Senika Martin Ropoš
Foto: K. Holec

domači župnik tak pravo, ka morejo mlajši k njegovi vogrski meši titi... Vej jih po svojem razmejmo, mlajšom je ške ena skoron preveč, ka bi k dvema ojdli?«

- Problem je tujdi v tom, ka mlajši slovensko materno reč več niti ne vejo?

»Ges sam se trúdo pa razlago. Dragi stariši pa vi ste krivi pa kaj mislite, ka so Jezuš pa Marija pa Jožef vsi latin-

ce, včasi dobimo občutek, ka naše rojake silimo v slovenstvo? Ste vi tujdi tak čutili?«

»Ges sam se trúdo, ka sam v narečji gučo, tak ka so najbrž bili kelko telko zadovolni. Berila pa tau sam tujdi malo spremينو, pridigo pa meu tak po bogojansko, kak Košič Jožef, in tak smo se zato precj razmeli. Od srca do srca, sam probaj notj pot, ka

Papiri pripovedajo

„Eto je moj prvi glas...“

Od 1900. leta mau je dosta ljudi odislo iz naši slovenski vesnic v Merko, v Kanado, Brazilijo in druge rosage po sveti. Ništerni so nazaj domau prišli, dosta ljudi pa je vanej ostalo. Na gausti so nej mogli domau ojeti, pismo pa so dostakrat pisali. V pismi so dojspisali, kak kaj živejo v tihinskem rosagi, pa spitali, ka je nauvoga doma. *Marička Terplan iz Števanovec* je odisla v *Betelehem*, in eto pismo je pisala domau starišom 30. oktobra 1921:

„Valen bojdi Jezuš Kristu! Eto je moj prvi glas, šteroga jas štjém poslati pred vaš milí obraz. Libleni moji slatki starište, oča ino mati, najoprvin vas trno lepau dam pozdraviti, pa (iz) srca kušnoti kak mojga dragoga Očo ino mojo drago Mater, i moje sestre Vilmo i Trezko. Vse vas lepau dan pozdraviti z mojga čistoga srca, pa van želejin dobro zdravdve pa srečo i boži blagoslov od Gospodnoga Bogá pa od Blajžene Divice Marie, ka van bogše ne moren želeti od milostivnoga Bogá.

Nadale van nanzanje dan, ka smo mij vala Bogi sij zdravi. Tau ne vejn, kak nan Bog nadale dá. Nadale van pijsen, ka se dja vašo pijsmo v rotjé daubo, pa se trno žalosen bijo, ka ste mi pijsali, ka je *doma tak lagvo*. Dja vi van rad pomago, či bi van mogo. Ali de pa ne moren, vej či vi sa štjoj domau pelo, vej vi van kaj poslo. De se pa zdaj nište ne pela.

Ijstina, ka je eti tú nej fajm, ali či je clovek zdrav, zatok eštje zdaj tavalá. Žensko delo je eštje nej tak preveč lagvo, liki možko bole.

Liblena moja mati, pijsali ste, ka vi Vilmo nota poslali, či vi nej tak draga paut bijla. Liblena moja mati. Iština, ka vi dja tú rad bijo, či vi prijšla, ali ka te pa te vij samij doma delati. Rejsan, ka eštje Irenka doma. Či na stare dni tak samij ostanete, Baug vari štjoj vkrajmardjé. Vej, Baug ne daj, ne moremo vedati. Ka de pa té mati san delo?

Liblena moja sestra Vilma! Ne misli, ka vi ti dja nevoštjeni bijo, ka vi si tij kaj sprajla, ka vi dja tak preveč rad bijo, či vi prišla. Ali se mi pa naš stari oča in mati trno milijo. Da vi van samo mogo kaj pomagati!

Nadale van pijsan, ka je Roza maloga mejla, septembra 13-toga. Pojba. Čali (Charlie) ma je ime. Dja se botra bijo, boter pa Vanišina Rejze pojep.

Libleni moji slatki starište. Pijšte mi, kak se Rejza kaj má z možaun? Liblena moja mati! Pijšli ste mi, *aj si kaksoga na glavau ne zvežen, či ranč ka se ze mlajše dekle od méne se ženijo.*

Libleni moji starište! Za toga volo nigdar nej, či se ranč se oženijo, vej eti v *Mertji dosta eštje starejši dekelj djé od ména. Či mo dja takšo pamet emo, kak zdaj, dja se trno brš nemo ženo. Ka dja tak mijslim, ka je etak bogše, samo aj mi Bog zdravdve dá.*

Zdaj van pa drúgo kaj ne vejm pijsati. Eštja vas ednok z mojga žalostnoga srca trno lepau dan pozdraviti, pa srca kušnoti na vaše tople vórne ljičá. Pijšte mi, ka de te zdaj Šaloski Karec, či se je Rejza domau oženila. Pa mi pijšta, či je zdaj doma. Eti Vas pa Nacek teticin, pa oni sij navkúper lipau dajo pozdraviti. Pa Bori Mariček, pa botra z mlajši vred vas lipau dajo pozdraviti. Eti pa sestra Náni z Naninom vred, pa Rozi pa svak. Pa njija mlajši, Frenki pa Ilonka. Pa mali Čali (Charlie). Vas pozdravljajo, pa van želejo dobro zdravdve pa srečo i boži blagoslov od Bogá.

Zdaj van pa več kaj ne vejm pijsati. Nauvoga nika ne vejn. Leko doma kaj bole dje, pa mi pijšte! Eti pa Čafardija botrijno tú ze trno lepau dan pozdraviti. Zdaj pa zapren svojo malo pijsmo, pa ostanen z bogom dočas, ka mo se vidli. Pišteka tú lepau dan pozdraviti z njegovom držino vret.

Pijšte mi nazaj! Ostanem z bogom, vašo dejte Marička“

Marija Kozar

„Doma si samo tak malo tasedem pa si premisslavam...“

Večkrat sam že pisala od naši „varaški“ Slotencov pa je vsigdar nikak tak voprišlo, ka oni dva doma majo. Po duhi lejtaj se že držijo v Varaši. Depa nigdar ne zapustijo svoje „domove“ tú nej, če rejsan eden ali drugi več nejma svoje rojstne hiše. Te dni sam si z ednov ženskov pripovedjala, stera je v Ritkarovci rodjena pa že več kak 40 lejt živi v Varaši. Serfec-Windsch Anuš (Lovenjakovski Anuš) mi je pripovedjala od svojega življenja, od svoje držine.

»Nikše skrivnosti nejmam. Na gnes sam že več kak 70 lejt stara. Če nazaj mislim na svojo življenje, je nejleko bilau, depa morem povedati, ka sam dosta lejpoga tú zadobila. Najlepše je te bilau, gda smo deca bili. Kakoli ka nas je 5 mlajšov bilau pa smo od mala-malju mau vsigdar delali, je lepau bilau. Ritkarovci pa Verica sta na svejta najlepši. V žmetni cajtaj smo bili deca zatok, ka so tistoga reda zaprli granico, tistoga reda so od pavrov vse vkraj vzeli pa itak. Starišve so nam telko vsigdar pripravili, ka smo nej bili lačni pa smo meli pošteno obleko tú, če rejsan nej tak kak gnes. Gda sam eške mala dekličina bila, sam „služit“ ušla k rodbini, krave sam pasla. Gda sam pa že zrasla, sam po gazdašagaj, po marofaj ojdlá 8 lejt. Bila sam v Hegyeshalomí, Úraiújfaluní, Tőzeggyári pa Posfi. Nej sam mogla doma sejdati pa čakati. Vzimi smo pa doma bili. Goščice smo lupali, perge smo česali, ojdlí smo k Róvcini v krčmau plesat, gde nam je Štednjarski fudaš igro. Veselo je bilau.»

- Se je kaj zvinrednoga zgodilo s tebot, gda si mla, mlada bila?

»Tak 20 lejt sam stara bila, gda so slabi cajti bili za nas. Granico so sigorno skrb meli Vaugri pa Slavi tú. Pa te so bila tista strašna lejta za pavre, gda je Rakosi biu. Na priilko pri nas je nišče nej smo tikevni ojla delati legalno. Depa delali so na črno, v Andovci pri Karbini. Ge sam za starišami ušla h Karbini pa sam tak mlada dekla nika zapletjala ta pa nazaj pa sam prejk staupila jugoslovanskoga mejo. Včasín je iz grma naprej staupo eden srbski sodak pa mi je pravo, ka me zdaj včasín tastroli kak psa. Strašno sam se zbojala, depa mi smo zatok nej

tak meka deca bili. V tistoj minuti mi je napamet prišlo, ka mam dva ali tri stopaja do naše granice pa kak buja sam skočila prejk na nošo zemlau pa sam si mislila, zdaj me strejli ti bedak, če me smejš. Etak sam vujšla.

Naša hiša je v Ritkarovci bila, skurok na meji, depa Verici bola skrakej kak Ritkarovcam. Etak sam pa na Verico ojdlá goščice lupat, perge čejas pa v krčmau. Gnauk sam sama ušla domau, gda mi je eden verički pojep poprejk lego po pauti pa me je tak postrašo, ka sam tak letejlá domau kak bejsna.»

- Znam, ka si mejla iz Ritkarovec moža, Jožefa Serfeca, kije žau, 1991. leta mrau. Mela sta dveji čeri. Edna pa njeno dejte živelá s teov. Druga, Ma-

razbešaniva bila. Dostakrat so mi sausadje prajli, ka prej, gda smo nej doma, podje vrkaj po streji odjio pa vse naaupak obrnejo. Rada sam, ka so si etakš lejpi cilj najšli, če tau ovak spoj dosta vóvzema od nji pa so več nej svoji gospaudje etak mladi tú nej.»

- Eške kaj odisš na Verico-Ritkarovec?

»Odim, odim. Ram, gde sam se narodila, več ne stoj, samo tisti ram je ešče, gde smo sledkar na Verici živelí. V Ritkarovci pa eške gestejo nikše sadne dreyve, mali ograd pa te si tam najdem delo.

Pa mam rodbino tú, šogor pa šogorca, Toni Serfec pa Anuš sta tam doma odkec je bio moj mauž, dobro je k njim tú tisti, si malo pripovedjati.

Lovenjakovski Anuš s hčerko pa vnukico

Foto: I. Barber

ri živi v Varaši pa ma dva stina. Eden je hirašan grato, kakoli ka je eške samo 19 lejt star. Predlani je med kadeti v metu kladiva (kalapácsvető) svetovni prvak (világajnok) bio. Letos je pa med mladinci evropski prvak grato. Anikona čij, Viki je tú rokometašica, ranč lak kak Marijin drugi sin je tú rokometaš pa že v Győri špila v ednoj hirešnoj ekipi, pri Rába ETO-ni. Po imeni so pa tej mladi: Kristian pa Ferenc Parš pa Viktoria Babos.

Anuš, prva liki bi kakoli prajla, se je malo smejala pa etak začne. »Sploj sam ponosna pa rada za volo toga. Pa mi te napona samo tau na pameti odi, ka tejava dva pojba sta strašno

Če sam pa sama na našom strom funtoši, si tam malo dojt sedem pa si premisslavam. Vse pa vse mi na pameti odi. Sploj lejpe spomine nosim v srečoj doma. Pa te ešče sam nej gučala od toga, kaj je dobro pa zdravo gesti bilau doma. V lampaj čütim žma perecov pa raji retešov, ka je mati doma v peči pekla. Pa tisti dobri Šterci z dinškoga pa kukarčnoga mela. Dobri žganki, pa vse domanj, ka gnes več ne moremo si napraviti. Ge sam vcuj zraščena k Verici-Ritkarovcay pa tau več v mojem življenji nigdar nišče nede mogo odrezati. Samo naj nam ešče malo zdravje služi.»

I. Barber

OD SLOVENIJE...

V luki Koper začasna baza ameriške vojske

Ameriška vojska in delniška družba Luka Koper sta sklenili pogodbo za pretovor vojaške opreme prek kopsrške pristanišča na krizna žarišča nekdanje Jugoslavije. Luka Koper bo tako postala začasna baza ameriške vojske za pretovor. Prvi pretovor opreme, natovorjen v 40 ali 50 zabojnikih, vozil in 35 helikopterjev, namenjenih silam SFOR v BiH, bodo opravili v 45 dneh z začetkom konec avgusta.

Nekdanji ruski premier Primakov v Sloveniji

Na počitnicah v Sloveniji je bil nekdanji ruski premier Jevgenij Primakov, zdaj poslanec opozicijske stranke Domovina - vsa Rusija v ruski dumi. Primakov se je med počitnicami, ki jih preživlja v Portorožu, sestel tudi s predsednikom državnega zbora Borutom Pahorjem in vodjo slovenske diplomacije Dimitrijem Ruplom.

Na Marijin praznik po vsej Sloveniji slovesne maše

Cerkveni praznik Marijinega vnebovzeta, 15. avgust, ki je v Sloveniji tudi dela prost dan, so zaznamovale slovesne maše v vseh večjih romarskih središčih po Sloveniji. Na Brezjah je slovesno somaševanje ob obletnici posvetitve slovenskega naroda Mariji vodil ljubljanski nadškof in metropolit Franc Rode. V župnijski in romarski cerkvi sv. Marije na Ptujski gori je maševal mariborski škof Franc Kramberger, kopski škof Metod Pirih pa na največji primorski božji poti Sveti gori pri Gorici. Slovesna maša je bila tudi v župnijski cerkvi Marijinega obiskanja v Olimju, kjer je somaševanje vodil apostolski nuncij Edmund Farhat.

27. julija je velka žalost dosegla slovensko Porabje, najboljša števanovstje pa sakalauvstje vernike. Nišnja nej sto dati valati svoji vójam, ka smo na vekoma zdjibili mladoga, slovenskoga popa, župnika. Spaumnimo se na nji s poštanjaum! Pri tejm so mi bili na pomauč Rófcin Jenek pa njina žena, Aranka iz Števanovec.

• *Jenó bači, kak kantor, kakšne spomine mate iz tistoga časa, gda ste slóžili gospauda? Ste od začetka bili kantor pri nji?*

- Ja, včasik, kak so gospaud es prišli. Prvi cajt sam tak slóžjo Markovič gospauda. Gda so oni mrlji, te malo cajta tak nej bilau plebanoša, pa so te oni prišli. Nazaj vardjam, gda sam čójo, ka se na Gorenjom Seniki eden pojbič vči prej za popa. Te sam sam si brodo, a, dja, gda pa tau bau, ka pop grata, vej pa te tak nikdar nede tój odo. Pa tisto je tak flajnsno šlau, tak brš se prišlo. Gnauk so samo meli posvečevanje pa so že tój bili v Števanovci. Prejk dvajsti lejt so oni meni nikdar eno lagvo rejč nej prajli. Sir so mi prajli, ka prej dja kak paverstji pojbič kak dobro sam se navčo igrati na orglaj. Tau so oni za velko držali. Prajli so mi, naj tisto popevam, ka brodim. Dja sam njim sir tak pravo, ka tri vesi želijo, dja mo tisto delo, naj nikoma prauti ne včinim. Zdjaj te eni so steli, ka malo naj vogrstji bau, drúdjji, ka slovenstji tú, tak prej najbaugše.

• *Nej bilau špajnsno na začetki nauvoga, mladoga popa slóžiti?*

- Nej, nej. Gda so gospaud Markovič bili, te Baug vari vogrstji popejvati. Tejeni so želeli, prej eno nauto dojn popejvaj vogrstji! Markovič gospaud so sir prajli, gda mo dja vó úšo iz cerkvi, leko popejvate francuško. Na, te smo sir eno za božič popejvali vogrstji, depa ovak nej,

ka so nej dali. Pri nauvom gospaudi je pa tak bilau, ka smo slovenstje pa vogrstje nautu popejvali.

• *Kak tau, ka je nej ostalo tak tadala, kak so godpauđ Markovič mešúvali?*

- Tau dja tak vejim - lagvo ne povejm, ka so že pokojni pa ji neštjem zbantivati - oni so

sir tak prajli, ka se oni slovenstji nedo mantrali, te raj naj ji vkraj dejejo. Tau je sveta istina. Depa púšpek so ji zatok nej vkraj djali, ka so radi bili, ka itak takši pop djé, steri slovenstji vej s starcimi gončati, spovadavati.

• *Kak kantor, vüva sta se z gospaudom furt zgončala pred mešov, ka za popejvanje bau?*

- Tau so oni nikdar nej prajli, ka trbej popejvati. Dja se sam vódejvo numere naut. Litji, gda je pokapanje bilau pa če stoj takšen mrau, ka nej odo trno v cerkev, te so prajli, ka toma takšo leipo nauto nemo popejvali, ka te nej klačo certjev. Dja sam njim pa pravo, es čójte gospaud, toma tó moramo popejvati eno leipo. No, te pa prej naj bau po vašom.

• *Te so gospaud na Vas trno fejs poslójšali, so dali na vašo rejč. Vi ste bili njina prava rauka. Ste se dobro porazmeli z njimi?*

- Sploj. Dja po pravici povejm, dja trno ne djaučem, gda je pokapanje, depa zdaj, gda so nji na cintori v grabo pištjavali, sam mislo, ka vtjüp spadnem, tak sam ji šanalivo.

Ostanejo nam na

Mi je na pamet prišlo, tau je žalosto, ka dja pokapan nji, mladoga človeka. Po drugóm tali pa tau tú moram prajti, ka so oni eno dvej, tri lejta nazaj meni gnauk prajli: „Jenó bači, nikdar ne vejmo, ka se ma zgoditi, če bi vi tak Baug vari mrlji, kakšno prošnjo te vi mate?“ Dja pa pravim, es poslójšajte gospaud, velko pokapanje neštjem, vse po srmačkom, ka so Jezusa tú v grobdjali s prčacom. Samo eno malo zelenje mam, če sam že od 1956. leta skur vsakši večer v cerkvi bijo. Telko, ka bi škrično zar pod kaurošom dola djali. Zdjaj mi je tau tú napamet prišlo pa sam zatok tak metji grato, ka so oni tak mladi prvin odišli. Ka vse so oni tój naprajli! Stokoli je prišo poglednit cerkev, vsakšoma se je trno vidla. Več lústva me je spitalavo, če je tau nauva cerkev. Sam pravo, ka nej, ka so tój en mladi gospaud pa so oni dali vse tau narediti. Kak je tisto vse vógladalo, gda so oni sé prišli! Kak so mogli te par lejt tau vse vónarediti? Vse so vósprajli, pa nej z domanji pejnaz, ka bi za tisto štja en mali zvaun nej mogli tjénpiti. Vse z Meritje, iz Slovenije, z Avstrije pa z drúdjji rosagov, vse so vóprignali.

• *Ka vse so dali naprajti v dvajsti lejtaj?*

- Najprvin tóren, na tóren so dali djasti nauvi križ, nauve zelene pale s pleja. Te so gora dali djasti strelovod (villámháritó) prauti grmenja, naj ne vdari v cerkev. Cerkev zvojna vred djasti, tau je strašno delo bilau. Strejo so vse preklali. Znautra so nauvi stauci, spovadavnica, oltar za mešúva-

nje. Orgole so tú dali narediti. Elektriško so na nauvo dali notapotegniti, ka so prajli, ka je tau že nevarno. Boži grob, kak je ronjavi bijo! Zdjaj tak vóglada kak nebesa. Te graube okne so vred djali. Zdjaj so že tau steli, ka dajo narediti tjórdjanje, centralno kurjavo. Faro so vred vzeli. Vanej kaullek fare so vse vred djali. Gda eštja tanač (občina) bijo, so od tistec prosili rauze, s sterimi so nota posajene te grede. Sami so delali dosta vse. Gda se je zvaun pobaunto, so sami naprajli. So sami vse kosili. Zdjaj, gda so nej ladali kositi z mašinom, te so že trno slabi mogli biti.

• *Kakšno brigo, delo je mejla cerkvena kotriga vtüper z gospaudom?*

- Zdjaj so djilejši že tao-stali pauleg betega. Gda so štja dobro bili, so nam na djilejšaj vse ta prajli, vse so rejšili, vse ta zračunali. Oni so od vsakšoga filera račun dola dali. Velko brigo so meli za vse.

• *Jenó bači, vi ste nej samo kantor bili, litji prvi pa mislim najbaugši saused tú gospauda. Gvúšno so vas dostakrat gora ziskali, kakšne tanače prosili od vas.*

- Oni so nika nej bili mautdri. Tau, ka so oni veltje šaule meli, ka so mladi ijašnji človek bili, so nika nej gora držali.

Aranka nemi malo tú na rejč staujipo:

- Tisto je buma že dvajsti lejt, tak nagnauk je odišlo. Dja sam z njimi vsigdar zadovolna bila. Sprvoga je njim trno žmetno bilau, ka so v takšno ronjavo, raztrgano faro pa cerkev prišli. Zatok, ka so pokojni Markovič skur štirideset lejt nika nej popravljali. Pa oni tak mladi so etak mogli začniti, nej so

vekoma v spomini

meli šteje izkušnje (tapaszta-lat). Pejnaz je tu nej bilau, ka smo mi dali verniki, tau je trno malo bilau.

Oni so za mladino dobri bili pa za starce tu. Starci so slovenski gončali, mladina pa raj vogrstji. Oni so vsigdar tak prajli, če stoj na nji slovenski povej, te slovenstji odgovorijo, če vogrstji, te pa tak. Tau so starci trno radi bili, ka so se leko slovenstji spovadavali. Pa dja sam se tu vsigdar slovenstji spovadavala. Z njimi nej bila nevola, oni so se z nitjim nej brigali, če stoj vördja ali ne vördja, ali dela po nedelaj. Vej de prej vsakši od sebe račun davo.

• *Jenō bači, kak se spaumnite na tisto, gda so vas oslejdijm ziskali?*

- Po pravici povejm, ka so zatok prišli, ka je ena meša lagvo bila držana, ka so betežni bili. Zatok so prišli, ka tisto mešo ponauvijo. Pa so te oni tisto mešo slōžili v četrtak, gda tōj nejga meše. Na, te sva si müva tōj doma oslejdijm pripovedjala. Dja sam njim etak pravo: „Gospaud, es čujte, lüstvo vas trno šanaliva, vi bi gnauk dola prajli en mejsac pa bi v špitala šli, leko bi se vōzavračili. Pa bi se počinauli. Sami pravite, ka krepko vrasstvo berete pa v motor sedete. Škoda nad vami, ka

vas šanaliva lüstvo. Meni pravijo, naj dja vam povejm.” Na tau mi pravijo, ka so oni nej takšen betežnik, ka bi v špitala šli. Eštja sam se malo mogo smejati, ka so mi prajli: „Vej pa dja vejm voziti, vejpa 180000 kilomejarov mam pa sam štja nikoga nej zavožo.” Vidite, pa kak je strašno! Se nej v autoni zgodilo, litji doma v rama so mogli mrejeti. Dja sam ne vejm, če je tau dano enoma človetja? Ja, vejn je vōspisano, gda se narodi.

• *Vi ste prava katoličanska duša. Z vašo dušov tak broditje, ka je tak moglo biti dano?*

- Po mojoj pameti tak mislim, ka buma, je dano bilau. Njegva mati, ta ženska je telko boga zmolila, če je gospaud kama z motorom ušo. En graubi pejklin majo, so ga prej od rimskoga papeža dobili, tisti pejklin je ženska neprstanoma na rokaj mejla, dočas njega nej bilau domau. Djaukala je, če nej prišo. Materna molitev je dun pomagala, ka je nej na pauti mrau. Ka je ta mati molila! Dja vejm, tjelkokrat so v motor sedli, so najprvin križ vrgli na se pa so etak prajli: „z Boga pomočtjauv”.

K. Fodor

Zadnji zbogom

27. julija sem dobila žalostno novico po telefonu, da so mrlji g. župnik Pišta Tóth v Števanovci. Smrt je vsigdar žalost, sploj pa če mladoga zadene, šteri bi ešče rad živo in meo načrte. Posebi je žalostno, ka so bili dušni pastir, štere je premalo, več duhovnikov pokopamo, kak imamo novomešnikov. V najlepši letaj so bili in ta nesmilena smrt ji je vzela od nas in njinoj materi, štera ji je trno rada mela. Sama ji je težko gori ranila, jim pomagala na življenjsko poti z molitvijo. V težki urajji je on tō pomago. Zdaj je sama ostala.

Gospaud Tóth so dvajsti lejt služili Baugi in lüdem, nej samo v Števanovci, v Sakalovci. Slovenski vesi tō in gde je potrebno bilo. Težke poti so meli, sploj vzimi, gda je bola lagva pot po bregaj gor in dol. Na njinoj zadnoj poti ji je sprevodilo 44 sobratov in mariborski pomožni škof Jožef Smej in prevnaugo vernikov iz vsej krajov, samo so falili naš domači sombotelski škof.

Ges mislim, če stoj gdekoli, kakoli dela 20 lejt, je toliko vreden, da ga na zadnji poti sprevodimo. Ali človeka samo dotačas poštvjemo, ka žive in dela? Grešniki smo in delamo napake, naj tisti vrže kamen, steri eške nigdar nej grejšo.

Pokojnomi gospodi župniki Tóthi daj Gospodin Bog večni pokoj in odličeno goristanenje. Vsem, ki smo ga poznali, bo osto v spomini odprtega srca in nasmejajoga obraza.

Vera Gašpar

Dragi Gospaud!

Trno žalostno stodjimo pri vašoj škrinjji, eštje itak ne damo valati, ka ste Vi več nej med nami, ka Vas ne vidimo kaulek fare oditi pa delati, špajzno nam je, ka je Vašo mesto v cerkvi prazno gratalo.

20 lejt ste nam mešovali, ste naše duše v redi meli, ste mlajše včili, krstili, potrdjavali, pripravili na pravi krščanski žitek. Pomagali ste betežnikom, ste naše mrtvace pokapali pa ste sploj dosta molili za njine duše.

Duga lejta ste vtjüper prijali vörne duše iz Števanovec, Andovec pa z Verice-Ritkarovec, z njimi vred ste trno lopau dali vōpofarbatu cirtjev pa faro. Dobro ste se porazmeli tak z mešterom-zidarom kak z domanjim lüstvom. Dostokrat ste morali pejnaze vtjüpar prostiti, natečaje pisati, naj se pršika tau velko pa lejo delo. Tau smo tō vidli, če je trbelo, ste lopato tō vrnau tak v rokau prijali kak prausan delavec, če se je v cerkvi zvaun pobouto ali se je elektrika pokvarila, tau ste največkrat tō sami poprajli. Völtji gradec z lejpimi raužami pred faro ste vsigdar v redej meli.

Vsi dobro vejm, ka ste nej samo doma, v našoj vesi delali. Dostokrat ste se morali betežni, po skliskoj pauti ali po sneedje z autonom v Sakalauvece pa na Židovo pelati. Slabo ste vidli, dapa Baug vam je vsigdar pomago, pa Vaša mati so tō dosta molili za vas.

Cejla vašo življenjska paut nam kaže, ka ste za Boga živeli, za njega ste trdo delali, mlajše ste sploj radi meli, vsakšoga ste poštvivali. Nej ste poznali tisto rejč, ka „nej!”, če vas je nekak proso na krstijte, na potrdjavanje, na zdavanje, vnoči ste tō šli, če so vas k betežnikom zvali.

Zadnje čase ste za betega volo bola slabi gratali, dapa zatok ste vsakšo mešo zdržali, ena nej taostanila.

Zdaj, gda je skončana vašo 46-lejtna paut na Zemlej, vas trno lepau prosimo, odpustite nam naše greje, če smo vas gdekoli pa kakkoli zbantivali ali smo vam nej pomagali, gda bi trbelo. Pa zatao tō, če smo vam lagvo pomagali.

Prosimo Vas, molite za nas v nebesaj!

Počivajte v miru!

Guč Lacina Kovača na pokapanji v imeni števanovske fare.

... DO MADŽARSKE

Zaključek milenijskega leta na Madžarskem

Z 20. avgustom se je zaključilo t. i. milenijsko leto na Madžarskem, v okviru katerega se je praznovala 1000-letnica državnosti. Milenijsko leto se je začelo s 1. januarjem leta 2000 in je sovpadlo z 2000-letnico krščanstva. V tem obdobju je prejelo milenijski spominski prapor, darilo vlade, okrog 3200 krajev.

Praznovanje se je zaključilo s prireditvami od 15. do 20. avgusta. 15. avgusta je nadškof László Paskai daroval zahvalno mašo v baziliki v Esztergomu. Ob tej priliki so svetostefansko krono prenesli iz Parlamenta v Budimpešti v Esztergom. Krona je potovala po Donavi.

Osrednja prireditev 20. avgusta je svečana zaobljuba novih častnikov madžarske vojske in policije na trgu Kossuth pred Parlamentom. Dan se zaključuje z velikim ognjemtom.

20. avgust v Monoštru

Prireditve v Monoštru so se začele že 17. avgusta z mednarodnim folklornim večerom, na katerem sta nastopili folklorni skupini iz Rumunije in Turčije.

18. avgusta so na dvorišču kulturnega doma priredili večer irske glasbe in bluesa. V nedeljo, 19. avgusta, so obiskovalci lahko prisluhnili citarjem iz Magyarszombatfa, nemskim pevkom iz Rábafüzese in si ogledali program folklorne skupine Ungarcesca iz Szombathelya. Na večerni veselici sta igrala ansambel Albatros in Jambó.

Dan praznika se je začel s sveto mašo v baročni cerkvi in se nadaljeval s svečano sejo mestne samouprave. Na koncu svečane seje so odkrili spominsko ploščo na steni Urada župana. Popoldne je bil namenjen nastopu monostorske pihalne godbe in mažoretk, večer pa nostalgicni glasbi ob nastopu vokalne skupine Melodia iz Szombathelya.

Vaške igre na Gornjem Seniku

Slovenska samouprava in domača folklorna skupina sta 19. avgusta priredili na Gornjem Seniku vaške igre, na katerih je sodelovalo več skupin iz vasi. Mladi so se pomerili pri opravljanju raznih kmečkih opravil. Dan so zaključili s plesom, na katerem so igrali Fantje z Rdečega brega.

Kalčin Pišta o tom, kak je pobejgno

Srce mi je djalo kak bejkarca

Vi zdaj živite v Ameriki, pa ste pá malo prišli domau stariše poglednit. Kak se kaj počúte doma?

Dobro. Gda pridem, te se vsikdar dobro počútim, liki gda je trbej nazaj titi, te tem bole lagvo spadne.

Vaša mati so ranč tó tak pravli. Uni so že tó malo nemerni, ka se že prej pá bliža čas, ka te se pomalek mogli pakivati.

Na žalost, kak koli na dugi cajt pridem, dja pa nej, pa je že pá trbej nazaj titi. Pred štirimi kednami sam prišo domau, in že je pá trbej rajzati. Včera sam biu v Budimpešti, tam živi moja sestra, šogor in nephew (sestrin sin). Zranje pa mo úšo k brati Djožini v Mosonmagyaróvár, nej zranje drúgi den de un name pelo v Beč.

Pripovedajte malo o sebi, prosim, ka ge vas več ne ponim, gvúšno ste že rano odišli.

Ge sam taodišo 1954-oga leta z mojim padašom, s spaudnijm Krajcarnim Guslinom.

Kak vam je tau na pamet prišlo, ka te lášli?

Nej se nam je vidlo na Vogrskom pa smo računali, ka de nam tam baukše.

Ka se vam je najbolje nej dopadnilo?

Tau ka smo nej dobro služili, delali smo na marofi v Kócski. Gor na tau sva že skor 19 lejt stariva bila, in sva že leko čakala, ka va mogla rukivati. Toga smo se najbolje abali.

Depa vi ste nej dezarter bili?

Nej, ka sva eške nej dobila níkše papére nej.

Petdeseta lejta, za Rákosi-na so zato ostrí cajti bili. Nej ste se bodjali ilegalno prej k grajnecé titi?

Nej smo ranč tau najbolje stra meli, ka nas ger zgra-

biji, liki te so eške akne (mine) bile dojsklajene.

Sta mela kakši plan?

Nej, kakšoga posabnoga plana sva nej mela. Ge sam prejšnjo leto delo na grajneci, ka smo kopali in sam si vse vónagledno, gde je bole nevarno in gde menje.

Steri od vaja je vónajšo, ka ta „disidirala“?

Badva, tisto že tak bilau, ka sva en drugoga nut zgučala.

Mislím, ka je tau skrivnost znau samo vaš najbaukši padaš in níške drúgi nej.

Nej, drúgi so že tó znali, zato je že mujs bilau titi, ovak bi vöprišo, ka se müva napalávava.

Pa gda sta zdomi šla, vnoči?

Podnik sva vkraj od Kócska šla in sva s cugom prišla do Varaša. Natau sva se napautila prauti Gorenjomi Síniki prauti grajneci pri Markinomi križi. Gda sva prej k meje prišla, sva tavó po brgej šla in prišla k Žužini. Uni so se z Gorenjoga Sínika taprejk oženili. Gda sva v Austriji cuj k íži prišla, te je vóra na gorenjesinčarskom tórmí varnau paunauč vókovala. Tisto níkdar ne pozabim.

Brodím, te ste Baugi valo dali in se prekrižili?

Te eške ranč nej, ka sva sa tak bodjala, ka nama te tau ranč nej na pamet prišlo.

Tam v slami sva spala in sva se te zrankoma nuti poklonila k Žužini.

Te sta se vnoči ranč nej zglasila pri njij?

Nej, samo zrankoma.

Psa so nej meli?

Pes je biu, pa je lajo tó, pa so te drúgi den gučali, ka so si brodili, zaka je pes cejlo nauč lajo.

Gda sta tavó po Meleknom vrejeki klepala, sta se nej bodjala, ka kakši sodacke pridejo in vaja haup vze-mejo?

Varnau gda sva tam pri križi prej k pauti prišla, te sva čüla, ka so sodacke šli kauli po pauti. Te sva tam fejst túma čakala in se bodjala tó.

Kak drek v traví, majo šagau povedati, nej?

Djenau tak. Čüli smo stopnje kak so stapali. Gda so mimo odišli, te sva tadale šla.

Te vam je vendrak srce zato nutri v gotanjaj bilau?

Fejst, fejst. Tak sam se bojo, ka sam se ranč sape nej vüpo vzeti, nej ka bi me ger čüli. Te pa je srce tak djalo, kak kakša stara bejkarca.

Pa ka ste si vöbrodili, če bi vas sodacke ger don dobili, ka bi jin zlažali?

Nika smo nej mislilí takše. Kak pride, tak baude. Mladi smo bili, pa smo nej špakolérali, kak je nevarno, ka delava. Mislím, ka če bi se tak pošomeralo, te bi sodacke

eške strejlali tó na naja.

Vaši stariše so znali, ka vi odidete?

Nika so nej znali. Samo te so zvödali, gda so detektivi k njim prišli in vsedale spitalovali. Eden mejsce sledkar sam s Štajerskoga piso.

Pa vam nej žmetno bilau samo tak tünjati svojo rodbino: stariše, brate, sestre, pajdaše?

Te sam nej brodo na tau, bole sam tau premišlavo, ka baude tadale z menov.

Sploj vam nej na pamet prišlo, ka do stariše žalostni zavolo vašoga odhoda?

Te nej.

Ka pa zdaj, ka vi že tó stariše gratiujete?

Ja, zdaj že večkrat nazaj brodim, zaka pa sam samo tak odišo, ka sam nikaney pravo.

Ka ste v vaši prvi písmi starišom napisali?

Samo tau, ka gde smo gé, gde delamo, pa ka je vse v redi. Za pau drugo leto sam se tadale pelo v Meriko, v varaši Cleveland v državi Ohio sam emo tetico, mamino sestro. V začetki sam eno leto pri njij doma biu.

Kak ste se pa kaj spajdašili z „vöobrujenim“ engliškim jezikom?

Lagvo je bilau. Gda sam dojs šifta staupo, se je z autobusom trbelo pelati 12 vör. Autobus je stano pri enom „restoranti“ in gda smo tam nütí šli, sam nika nej znu prositi. Tam je eden „hembörgör“ djo, pa te sam ge kak kakši štumli kazo, ka ge tó takšo škem gesti.

Včasik na začetki ste se kakšo maštrijo tó včüli?

Včasik nej, ka sam najprva v eni fabriki delo, natau pa sam úšo k sodakom.

K sodakom?

Tri lejta.

Tri lejta?!? Vej ste pa zato zbejnili zdoma, ka naj

vam nej trbej „casara“ Rákosi-na služiti?!? Pa gor na tau bi na Vogrskom samo dve leti služili.

Dje, buma, tak je vöprišlo, ge sam tó nej brodo, ka tak bau. No, istina, ka sam se ge sam glaso.

Te ste vi plačani sodak bili?

Ja, plačo smo dobili, depa lon je nej tak dober biu, kak če bi delo. Tistoga časa je ranč nej delo bilau, pa sam mislo, ka se zglašim za soda-ka, in tačas ka vözoslüzim, že pa bau delo. En mejsce po rukivanji so me že zvali, ka geste delo, liki te sam več nej smo zapüstiti sodačijo. Depa ne morem se taužiti, zato nej lagvo bilau „cara“ služiti tó nej.

In če bi zmejs dojrvgli „komis“ gvant, te bi vas zaprli?

Mislím, ka nej, liki bi te bole na žmetni grato Amerikaneec.

Kakšo državljanstvo (állampolgárság) mate zdaj, bejdvej?

Nej, samo merikanarsko, te sam nej znau, ka bi bejdvej leko emo.

Gda ste prvo paut prišli domau iz Merike?

37 lejt po tistom, ka sam odišo.

37 lejt? Vej je pa tau pau življenja?!?

Buma, skor.

Nej vam je žmetno bilau, ka ste tak dugo nej bili pri svoji rodbini, žlati?

Žmetno je bilau nazaj priti. Gda je fligar prvo paut z menov do seu v Pešti, sam več nikaney razmo vogrski in sam nikaney znau povödati tó nej.

Kak pa te tau, ka slovenski tau lepau znate gučati?

Sprvoga je zato slovenski tó nej dobro šlau, ka sam večkrat vezno, depa zdaj je že v redi.

Besedilo in posnetek: **Francek Mukič**

Ciganj pa čaralica

OTROŠKI

Gnauk je čaralica zapelala ciganja. Cejlo nauč ga je gora-dola po brgaj vodila. Že skur je sonce sijalo, gda se je ciganj domau pritepo. Samo doma je vido, ka si je gvant vse vküp-prazčejso, v žepki pa konjski drek emo notrazaklačano.

»Čakaj samo ti grda kača pre-kleta, vej ti dja pokažam! Ne's ti z mene nauroga redla,« si je mislo ciganj.

Dapa včasín ma je napamet prišlo, ka ma je čaralica praj-la: »Če koma tapujejš, ka sam dja čaralica, te oslepnaš!« »Ka naj zdaj delam?« si brodi ciganj. »Ka naj delam?« Gnauk si samo z rokav na čelo vdari. »Ze vejim! Čalejra moram pitati, on vse zna od čarlaric.«

Pa rejsan, drugi den si ciganj kalap na glavau včasne pa dé v sausedno ves, gde čalejr žive. Gda pri sauseda rama tasaplja, saused za njim skriči: »Skrb mej, ciganj, nej ka bi se potekno.«

Ciganj nazaj pogledne: »Zaka?«

»Zato, ka ti tak naus visi, ka včasín na njega staupiš,« se smeje saused.

»Smej se samo, smej, ti vdardjeni, vej ti še tū leko tak zopojdiš, kak dja. Vej se te ne's tak smejau.«

»Zaka, kokauš ti je krój vzela?« pa se je saused pa tak reketo, ka se je vse za črvau držo.

Čalejra ram že audalič leko vido. Viša vesi na edno velko brgej je stau. Ranč edno malo dejte so mujvali v pomijaj, steroga so zvrőkli. Dočas ka je ciganj taprišo, so že zgtau-vili. Mati je dejte v roke vzela pa so gora na konjstja kaule sedli. Čalejr je eske za njimi kričo: »Vsakši den skauz tjedna s tisto mazalov ga morata notranamazati!«

»Ka je ciganj, tebe so tō zvrőkli ali ka vrag je?«

»Name so nej zvrőkli, dja vekšo bajo mam. Edna čaralica me mantra, ne nja mi mer. Povejte, ka naj delam? Prajla mi je, če go vōovadim ali če bi go

bantivo, te oslepem pa vsakše fela beteg name pride.«

»Tau je nej šala,« se za sakalo škraba čalejr. »Čaralica velko mauč majo, depa mi jo zato znaurimo! Vnoči, gda de paunauč, vzemi v roke edno črno kokauš, dej go pod pazdja pa idi v edno križišče. Ta, gde se dve pauti križata, gde tak vōgleda, kak če bi eden križ bijo na zemlau namalani. Stani notra v križišče pa gda ranč paunauč baude, te začni proti dauma staplati. Kakoli do zark za teuv kričali ali do se ti mujsali, ti znak ne poglendi, če do vrazdje dola z neba skakali, eske te tū nej. Če tau vōpristudjiš, te's tau delo s čararicov ka's sto. Zamerko si, ciganj?« pita čalejr.

»Zamerko, nemo znak gledo, če gronska strejla zark za menov dolavdari, eske te nej.«

»Dobro, ciganj, te zgrabi kokauš, edno črno pa edno drugo.«

»Nej ste tau prajli, gospaud čalejr, ka edno črno kokauš trbej?«

»Dobro vejš, ciganj, dobro. Črno sebi, drugo pa meni pri-nesi za slōž.«

»Dobro,« pravi ciganj, »zranja go prinesem.«

Rad je bijo ciganj, proti daumi že fūčko kak eden švorc.

»Mam go, zdaj go te stepem, tau staro grblavo! Neda ona mene več zapelala. Tak go z botom vužgem, ka se vugna.«

»Ka mrnjaviš sam sebi, že si nauri tō grato?«

»Saused, mata edno črno kokauš?«

»Mam, dapa zaka pitaš, ti tau tak dobro vejš. Dvej sam emo, edno si tak ti vkradno, ti prekleti djaušovi.«

»Ne čemerite se saused, tau vōplačam. Večer mi go prinste prej,« pravi ciganj pa de domau.

»Ka vrag je v tauga vdaro pa te eske kokauš nigdar nej kupo, bola go je vkradno. Tū nika nej vreda,« se škraba po glavej saused. Dapa vačer je zato kokauš prej neso cigani.

»Kelko plačam?« pita ciganj.

»Telko pa telko,« pravi saused.

»Nauri ste? Za edno kokauš je tau spoj drago.«

»Za edno je drago, dapa za dvej nej. Če ti go trbej, te go vōplači, če nej, te kokauš

nesem domau.«

»Dobro, dajte tau nevauno kokauš!«

»Vej sam ma zdaj pokazo, tau-ma djaušuvoma, ka se z menov ne more špilati,« si je mislo saused.

»Vej drugi keden za tau dvej kokauš vkradnem, nej edno,« si je mislo ciganj.

V edenajstoj vōri je ciganj že gora dola odo v tjujni, kumaj je čako, naj paunauč baude. V trifrtale dvanajstoj je ciganj kalap na glavau dja, kokauš pod pazdja včasno pa je užo vō iz vesi prauti križišči.

»Če do tisti žrdjavi dolaskali pa nemo znak gledo, nemo pa nemo, kakoli do z menov delati, te tū nej,« bondri-va v sebi ciganj pa samo stapla tak na visiki, kak če bi v velki travi ojdo.

Ciganj je nej vedo, ka vanej v križišči dva žandara stojita pa tauvaje čakata.

Drugi den čalejr vanej pred ramom stoji pa vidi, ka dé ciganj.

»Jaj, kak dobro, podne na obed mo kokauš djo,« si misli. Samo gda skrajaj pride ciganj, te vidi, ka je nej prineso

kokauš, čelo pa tašo ma, kak če bi ga krava brsnila. Ranč je pitati sto, ka gde je kokauš, gda ga je ciganj z botom tak v glavau dūno, ka včasín vtju-pseu.

»Vse sam tak delo, kak ste prajli, vse se vōprstau, dapa nika nej valalo, vi, posrani čalejr. V križišči, gda sam se proti daumi obrno pa sam domau začno staplati, dvej čaralice ste vō iz zemle priše. Najprvin sta mi samo gučale, naj stanem. Dapa dja sam nej stano. Užo sam samo tadala. Za menov so priletele pa so me za vlase znak stele vlečti, dapa dja sam se nej njau. Od kokauši so se gvūšno fejst bo-jale, zato ka so vsigdar tau pitale, odkek sam go vzejo. Dapa dja sam vse tak delo, kak ste prajli. Nej sam znak gledo pa nej sam gučo nika nej. Te so me z niši nauzici v rit začnili pikati, spoj me je bolelo, dapa dja sam se nej njau. Začno sam leteti, te pa gnauk nika dūnilo, žardjavo, pa mi je vōja lūknjasta gratala. Te sam že bejšo kak eden zavec.

Mislo sam, ka telko mantra-nja že dojda, zdaj de že valalo. Zazranka sam čaralico začno kovati, dapa ona nej ka slabša gratala, liki bola krepša. Z valekom me je tak v glavau dūnila, ka smo edno vōro nika nej vido. Že sam rejsan tau mislo, ka mi je pogled vzela. Trpeto sam kak šiba na vodej. Ka sam dja trpo pa sam se mantra za nika volo. Vi pa eske kokauš prosite?« je kričo ciganj.

»Vejš ka, te drugo vōsproba-mo. Edno kokušečo dajco v žardjavo vudau notra dej...«

»Vejte ka, vi svojo dajco dejta notra v žardjavo vudau,« je pravo ciganj, z botom je pa po čalejrini plečej eske enga dūno, obrno se je pa tak odišo, ka so ga več nikdar nej vidli.

Zapisal: K. Holec

I. Barber

Buča

Vsakša ves na leto gnauk bučo drži, tau je že stara šega. Etakšoga reda malo vküp pride držina, več pa baukše kujejo, pečejo, v vesi je pa že od zazrankoma rano vse živo. Kakoli ka mi odrasli tū čakamo te den, najbolje se deca veseli, ka prej te den dobijo pejnazze od starišov pa od rodbine pa te se vcuj postavijo k šatoraj, gde vse kaj odavajo pa si kúpivlejo. Gde so srečni, esče ringišpūl tū geste. Če gnesden bole poglednomo, ka odavajo našoj deci pa za kelko, nam buma vlastje kumas stojijo. Če eden mali ma povejmo gezero forintov, za tisto buma dosta ne dobi. Klumpa telko geste, ka bi Rabo leko stavo z njim. Deca pa tau ne zna, samo tau vidi, kak fajf rabulfa, pūkša, tanki, vse takšo se da kúpiti, s sterim kumaj čakajo, ka doma »bojno« začnejo. Pa deca buma spoj dosta gezero forintov tam nja za te vrazji klump. Pa te poglednimo tau, če se oni tomi rejsan veselijo? Dva ali tri dni gvūšno. Te pa? Te pa rabulfa več nejma cejf ali tank kolau, če se pa nika ne pobunta, te deca taliči vse tau, zatok ka se naveliča. Samo naj nakak dva kedna po buči pogledne dvorišče, gde geste deca ali pa smetišče. Buma te drage stvari tam najdemo tavō zlučano.

Tau je nej vsigdar etak bilau. Bučo so vsigdar bile pa pred dosti lejtami smo mi ranč tak čakali bučo, kak gnes čaka deca. V Števanovci je vsigdar bio ringišpūl. Tisto je za nas spoj velko bilau, če smo meli priliko se samo gnauk pelati, ka smo meli 50 filerov. Te je buma lejpi spomin ostano nam. Če smo se pa eske steli pelati pa smo nej meli pejnazze, te smo nut stanili ringišpūl kaulak gonit, ka tistoga reda je nej bila elekrika ali motorge, z rokami so ga gonili. Za nistarne runde gonjanje je šef dopust, ka si se leko gnauk šenki pelo. O špilaj smo samo senjali. Kumaj smo pa čakali, ka sta z Otkauvec Kosar stric pa njegva žena malo vōnapakivala cukar pa figice, no pa kakšo malo špilo. Depa največkrat smo tau tū samo gledali. Pa te iz Varaša smo buma čakali, gda so Reinelt stric vōnapakivali svoje medene figice, srce z gledali. Tisto je fajf bilau. No, pa z biciklinom so sladoleđ tū pripelali. Kak smo sline požirali, gda smo že edno kepico podjeli pa bi radi eske edno.

Tistoga reda je zatok tū vse bilau, dapa nej klump. Samo edno je nej bilau. Pejnaz. Depa zatok smo mi deca vsigdar čakali bučo. Nepozableno je bilau že, kak vekše dekle dobiti od pojbov medeno srce z gledalov. Slobaudni pa srečni smo bili na ringišpūli, če na leto samo gnauk. Eske mi je zdaj v lampaj Kosar strica cukar pa sladoleđ, ka so ga z biciklinom pripelali.

Komi je pa te buča več vredna bila, gnešnji deci ali pa tistoj deci, steri smo pred dostimi lejtami ojdlj na bučo? Človek žmetno odgovori na takšo pitanje. Edno je gvūšno. Gnauksvejta smo bola poštuvali vse, ka smo dobili, če je rejsan tau spoj malo bilau. Sto malo ne poštuje, je velkoga nej vreden.

KOTIČEK

MLAŠEČI

KAUT

VABILO

Zveza Slovencev na Madžarskem in Državna slovenska samouprava

Vas vljudno vabita na

SREČANJE PORABSKIH SLOVENCEV,
ki bo 25. in 26. avgusta v Monoštru.

25. avgust 2001

12.00 Prihod v Slovenski dom v Monoštru
(Gárdonyi u. 1.)

Sprejem v restavraciji Lipa

13.30 »Naše Porabje« – dialog o sedanjosti in
prihodnosti Porabja

15.00 Izlet na Tromejo

19.00 Večerja v pivniškem šotoru v Slovenski vesi

20.00 Veselica v pivniškem šotoru v Slovenski vesi

Igral bo ansambel »Slovenskogoriški kvintet« iz Slovenije

26. avgust 2001

10.00 Dvojezična maša v rimskokatoliški cerkvi v Monoštru
Sodeluje: MePZ A. Pavel

11.30 Kulturni program v gledališki dvorani v Monoštru
Sodelujejo:

- FS G. Senik

- Harmonikar L. Korpič in ženski kvartet

- Lutkovna skupina OŠ G. Senik

- Ljudske pevke iz Števanovcev

13.00 Kosilo

15.00 Poslopitev in odhod

MEGHÍVÓ

A Magyarországi Szlovének Szövetsége és az Országos Szlovén Önkormányzat sok szeretettel meghívja
A RÁBA-VIDÉKI SZLOVÉNEK TALÁLKOZÓJÁRA,
melyre 2001. augusztus 25-26-án kerül sor
Szentgotthárdon.

2001. augusztus 25.

12.00 Vendégek fogadása a Szlovének Házában
Szentgotthárdon (Gárdonyi út 1.)

Állófogadás a Lipa étteremben

13.30 „A mi Rába-vidékünk” – beszélgetés vidékünk
jelenéről és jövőjéről

15.00 Kirándulás a Hármás határra

19.00 Vacsora Rábatótfaluban a sörátorban

20.00 Bál Rábatótfaluban a sörátorban

Zenél a szlovéniai „Slovenskogoriški kvintet” zenekar

2001. augusztus 26.

10.00 Kétnyelvű szentmise a szentgotthárdi római katolikus
templomban

Közreműködik a felsőszoónöki Pável Ágoston
Vegyeskár

11.30 Kulturális műsor a szentgotthárdi Színházban
Fellépnek:

- felsőszoónöki néptáncsoport

- Korpcis László és az asszonykvartett

- felsőszoónöki bábcsoport

- apátistvánfalvi asszonykórus

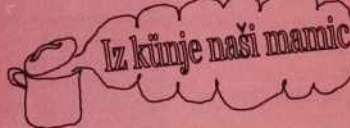
13.00 Ebéd

15.00 Hazautazás

POLETNI SLOVENSKI BAL

25. avgusta v Slovenski vesi
v pivniškem šotoru.
Vstopnice se dobijo v predprodaji
od 13. avgusta na Slovenski zvezi
v Monoštru.
Vstopnina: 500 Ft

Grahova prikuha / Zeleni grajšček / Zölborsófözelék

0,5 grajščeka, 2 žlici žirá, 2 žlici cukra, 2 žlici mele,
petroža, rdeči prpeu, sau, voda.

V laboški segrejemo 2 žlici žirá, v šterom sprajimo 2 žlici
cukra (nej na črno!). Nütdejemo pau kile iz mošnic
vöspüščenoga grajščeka. S teuko vodé gorvlegemo, ka
grajšček pokrije. Med küjanjom večkrat zgraužamo. Če je
potrebno, eske malo vodé cüvlegemo. Če je grajšček meki
in voda tázavré, posipamo z 2-3 žlici mele. Zgraužamo, z
vodauv gorvlegemo. (Naj gostejše ostane.)

Dober tek!

Hilda Čabai

Berite PORABJE!
Vaš in naš časopis

NIKA ZA SMEJ...

V patejki

Robi je etognauk v Varaž
ušo pa je staupo v patejko,
proso si je aspirin. Patejkoš
ga je pito: »Gospaud, kak
šketete meti aspirin? V praji
ali pa v tableti?«

Robi pa: »Dajte mi v tableti.
Praja doma mamó zadosta.«

Vüje pa lampe

Hlonka se etognauk etak če-
meri s svojim možaum Laci-
nom: »Človek, če tebi kaj
pravim, na edno vüjo nut,
na drugo pa vö.«

Laci pa: »Če pa ge tebi kaj
povejm, tebi na obedvej vü-
je dé not in ti na lampe pride
vö.«

Pečenka

Pištak je etognauk v Kerme-
din odo na plac nika küpu-
vat. Trnok se je zmantrau,
sploj dosta je odo ta pa na-
zaj. Te si je pa vseo v edno
krčmau pa si je edno pečen-
ko proso. Mladi kölnar ma
go je vöprineso. Pišta gleda
tau pečenko pa etak pita
kölnara: »Gospaud, kelko je
pa stara ta pečenka?«

Kölnar pa: »Tau vam zagvüš-
no ne vejm povedati. Znete,
ge sam esče komaj tri dni
tüj.«

I. Barber

Porabje

ČASOPIS
SLOVENCEV NA
MADŽARSKEM

Izhaja vsak drugi četrtek

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukić

Naslov uredništva:

H-9970 Monošter,

Gárdonyi G. ul. 1,

p.p. 77,

tel.: 94/380-767

e-mail:

porabje@mail.datanet.hu

ISSN 1218-7062.

Tisk:

SOLIDARNOST D.D.

Arhitekta Novaka 4

9000 Murska Sobota

Slovenija

Časopis izhaja z denarno
pomočjo Urada RS
za Slovence v zamejstvu
in po svetu ter
Javnega sklada
za narodne
in etnične manjšine
na Madžarskem.